

Historik, Kulturberättelse

Innehållsförteckning

Historik, Kulturberättelse.....	1
Innehållsförteckning.....	1
 Läsnyckel till A.J.Hanssons kulturberättelse.....	1
KULTURBERÄTTELSE.....	3
 För gården "Backen" under Hemmanet No 2 i Bringåsen.....	3
 Upptecknad af A. J. Hansson i Bringåsen år 1887.....	3
 Historiska anteckningar.....	3
 År 1855	8
 Bosvedbacken och kyrksägnen.....	9
 1856 till 1870.....	10
 1870 till 1884.....	10
 Jord och skogsbruk 1884 till 1887.....	12
 Efterskrift (generationsskiftet 1887).....	13
 Anmärkningar till förestående anteckningar. (sagner).....	14
 Utdrag ur släktboken Strählesläkten sammanställd av Anna Borg-	
 Magnusson och Åke Tågefäldt 1963.....	16
 Ur Minnesskrifter för Landtbruket vid gården Backen No 2 i Bringåsen från	
 och med år 1883.....	17
 Upptecknade af A. J. Hansson.....	17
 Arbetsjournal.....	17
 Berättelse öfver vid gården utfördt arbete år 1883.....	17
 Berättelse för år 1884.....	17
 Berättelse öfver vid gården utförda arbeten år 1885.....	18
 Berättelse för år 1886.....	19
 Berättelse för år 1887.....	19
 Berättelse för år 1888.....	20
 Wäxtföljden var ordnad sålunda årligen (efter år 1889).....	20
MINNEN AV 1 1/4 SKATTE AV BRINGÅSEN NR 2, BACKEN KALLAD, I SLUTET	
AV 1870-TALET.....	21
 Av Lars Petter Hansander nedtecknat år 1948.....	21
Födörådskontrakt.....	24
 Upprättat vid arvsskiftet 1887	24

Läsnyckel till A.J.Hanssons kulturberättelse.

Den här berättelsen är exakt avskrivna från min morbror A. J:s noggrant renskrivna skrivbok. Språkligt sett är det knappast någon svårighet att läsa texten, som känns väldigt koncentrerad och välformulerad fastän med den tidens stavning och ordval. Han använder sig dock av ett måttssystem som kanske inte många behärskar idag och detta har jag försökt reda ut enligt som följer.

Först arealerna.

Dels anges arealer i "tunnland skatte" vilket är en gammal taxeringsenhet för att värdera och fastställa fastigheternas

skattskyldighet. Så vitt jag förstår anger detta tal inte någon konkret fysisk yta.

De verkliga ytorna av skog, åker, osv anges på bl a kartor i tunnland (tld) och kappland (kpl), där ett tunnland = 0,5 hektar (4936 m³) = 32 kappland.

A.J. använder konsekvent ytmåttet mäling eller meling i sin gårdsbeskrivning och som jag förstår är det samma som skäppland = 1/6 tunnland. Alltså 6 mälingar = 1 tunnland eller ganska nära 12 mälingar = 1 hektar. En mäling är 836 m³ – något mindre än ett tiondedels hektar = dekar som i Norge också än i dag kallas mål.

Logiken i måtten förstås om man säger att måtten egentligen beskriver den volym spannmålsutsäde som går åt när man sår en viss yta av sin åker. En tunna = 146 liter och om den fylls med någorlunda välmatat och torrt korn motsvarar det grovt räknat 100 kg. Det slår lite upp eller ner om man tar råg, vete eller havre i stället, men som utsädesmängd stämmer det rätt väl med vad vi använder även i dagens jordbruk och det stämmer också med A.J.:s noggranna växtodlingsnoteringar i andra dokument om plöjning, sådd och skörd, skifte för skifte. 1 kappe = 4,6 liter, 1 skäppa = 21 liter, 1 spann = 73,5 liter

Här framgår också att skördarna av korn och havre oftast gav omkring 7 gånger utsädet, vilket kan motsvara 1000-1500 kg/ ha, av råg 10-15 ggr utsädet eller kanske 2000 kg/ ha. Vissa gynnsamma år kunde även korn och havre ge dessa mängder och under missväxtår skördades spannmålen som grönfoder och utfodrades otröskad. Ärtor och potatis gav normalt omkring 4 - 5 gånger utsädet. Av den tröskade spannmålen var det nog endast havre som användes till foder, och då i första hand till arbetande hästar. Korn, råg och ärtor var brödspannmål.

T ex mjölk mättes i kannor, 1 kanna = 2,6 liter. Vikter var skålpund (0,43kg) och lispund (8,5 kg) förkortat Lt.

Ved mättes i famn eller skogsfamn = 2,8 m³. Timmerstockarna fick enligt huggarkontrakt ligga mellan 8 – 13 alnar (4,8 – 7,5 m) och i medel kanske 12 tum i topp (30 cm) vilket motsvarar omkring 0,5 m³ per stock i medeltal.

Pengarna var riksdaler som 1876 byttes mot kronor med troligen samma värde. Värdet av en krona ungefär vid bytet var sådant att man lejde t ex snickare o smeder till järnvägsbyggena i västjämtland för omkring 3 kr/dag. Stenlastastare fick 2,30kr/dag medan en körkarl med ett par egna hästar körde på beting och kunde få från 6 kr till mest vanligt 9 – 10 kr per dag. För 3 kronor kunde man på Gregoriemarknaden då få t ex 10 kg hö eller en lie eller 15 kg råghalm. En sågtimmerstock såldes för ungefär två kronor intummad på Östersjön (öster om Sjö) eller Nässjön (Nästsjön mellan Bringåsen o Lillsjöhögen). Huggning och barkning av en del ersattes med cirka 30 öre för en stock och utkörningen (omkring 4 km) till flottleden 80 öre, om jag tolkat uppgifter i brev och huggarkontrakt rätt. Avverkningspriser angavs i öre per aln med tillägg eller avdrag per tum som toppdiametern avvek från utgångsvärdet 12 tum.

KULTURBERÄTTELSE

För gården "Backen" under Hemmanet No 2 i Bringåsen.

Upptecknad af A. J. Hansson i Bringåsen år 1887.

Historiska anteckningar

Bringåsens första bebyggande torde förskrifva sig till tiden före "Digerdöden", i medium af 1300 talet, eller måhända ännu förr. Enligt den gamla sägnen om "Moars gästabud", skulle en jette, Bringel, varit byns första bebyggare * och detta skulle således förskrifva sig till en förhistorisk tid. Dermed må nu vara huru som helst, säkert är dock, att byn varit bebodd vid 1400 talets början. År 1410 nämnes en "Joan i Brinios", såsom en bland dem som å Jemtländingarnes vägnar underskrifvit ett skuldebref till Drottning Margreta å resterande skatt.

I gamla handlingar, eller s.k. "permebref", från början af 1400 talet, nämnes "öfre gården i Bringåsen", deraf kan man sluta sig till att byn på den tiden bestod af allenast 2ne gårdar, näml. öfre och yttre gården. Den förra var belägen å backen, på samma plats der Per Jakobssons hemmandet under No 1 nu är belägen. Den sednare, eller yttre gården, var belägen på den nuvarande åkern å Olof Salomonssons egor, på östra sidan om bygatan, nästan midt för den punkt der de båda bygatorna sammanlöpa. – Vid 1600 talets början tillkom en tredje gård inom byn och denna byggdes på backen bredvid den förstnämnde eller öfre gården. Således bestod nu, Bringåsen af 3ne gårdar, hvilka synes hafva blifvit skattlagda, samt erhållit hemmansnummer under sednare delen af 1600 talet. – måhända ej förr än vid roteringens införande i Carl den 11tes tid. Den gamla öfre gården blef då hemmanet No 1; den yttre blef No 2 samt den sist tillkomna bredvid öfre gården blef hemmanet NO 3**. – Dessa hemman blefvo hvardera åsatte 2 tunnland skatte, således för hela byn 6 tunnland.

Vid indelningsverkets införande bestämdes, att hvardera af hemmanen No 1 och No3 skulle hålla en soldat i Kronans tjenst och dessa skulle af hemmanens egor innehafva ett s.k. soldattorp. Torpet för No 1 var beläget på den plats, der Hemming Erssons hemmansdel nu är belägen och soldattorpet för NO 3 hade sin plats på Bosvedbacken vester om byn. – Hemmanet No 2 var s.k. Augements- eller tilldelningshemman under rusthållet Brynje No 71 vid Jemtlands Kavalleri-kompani och erlade såsom bidrag till ryttarens aflöning och underhåll eller s.k. augementsränta årligen 12 daler och 24 öre silfvermynt, sedermera beräknadt till 4 Rdr 12 sk. specie (motsvarar 17 kronor)

Gunilsböle lydde vid denna tid, ej under Bringåsens hemman utan var under Danska tiden, eller före 1645, ett kronohemman, som sedermera af byemännen nyttjades såsom afradsland, emot erläggande af 2 daler silfvermynt till Kongl. Majt och Kronan, Hvilken afrad sedermera ökades med två Ltt smör till militiens aflöning årligen.

Sjelfva lägden å Gunilsböle var likväl långt förut såld till 2ne bönder i Odensala för 30 mark danske (eller ungefär 10 kr).

Den gamla yttre gården i Bringåsen, eller hemmanet No 2, egdes på 1660 talet af en Peder Olofsson, dennes son Oluf Pedersson innehade hemmanet efter sin fader till omkring år 1695 då han åter i sin ordning efterträddes af sin son Peder Olufsson, hvilken innehade hemmanet till år 1699, då det sannolikt genom köp öfvergick till Olof Björnsson, hvilken förblef dess egare till omkring år 1718, då det återköptes af förre egaren Peder Olufsson, som sedermera år 1735 öfverlemnade hemmanet till sonen Olof Persson, mot en lösesumma af 100 daler silfvermynt (motsvarande 133 kronor). Till hemmanet hörde då äfven andel. i s.k. Öneqvarnen i Gillerån, hvilken egdes tillsammans med hemmanet No2 i Lungre. Sannolikt är att detta sednare hemmans rätt eller andel i nämnda qvarn, tillkommit på det sätt att ofvannämnda Peder Olufsson sålt halfva qvarnen till sin svåger Peder Ivarsson, å No 2 i Lungre, hvilken var gift med den förres syster Ingeborg. Eller också hafva dessa bygt qvarnen gemensamt.

Att döma efter namnet, synes detta härleda sig från Öne Stensson som lefde i medium af 1600 talet hvilken måhända i sin tid varit qvarnens egare, kanske också dess grundläggare.

Till samma hemman hörde äfvenledes andel i fisket uti Ismundströmmen. Halfva rättigheten i detta fiske - som fordom varit mycket gifvande - har från ålder tillhört hemmanen No 1 i Brynje, No 2 i Bringåsen och No 2 i Lungre; hvilka hemmans åboar begagnade fisket hvartannat år mot det gamla Lagmansbostället Södergård i Brunflo, som egde strandrätt å andra sidan, d.v.s. å Lagmanslandet, och alltså egde andra hälften i fiskerätten. Såsom bevis på huru gifvande detta fiske varit, kan här nämnas att ännu för vid pass 100 år sedan, d.v.s. i slutet af 1700 talet, derstädes en gång på 3ne nätter vid sikfisket, fiskades en brädskrinda full, eller ett ordentligt lass.

Qvarnstället i Ismundströmmen, har äfvenledes af ålder tillhört Bringåsens och Brynje byamän.

Den skogs- och betesmark som lydde under Bringåsen och af dess hemmans åboar begagnades, sträckte sig i söder och öster intill Gillerån, hvilken utgjorde gräns emot Gunilsböles afradsland och Brynje bys område. Gränserna mot Lungre byemän i norr och vester voro desamma som nu för tiden.

*Se anm. i slutet af boken

**Denna gård No 3, var knutfast med No 1. och belägen på östra sidan om denna sednare.

Förutom denna trakt som låg inom skattmilan, nyttjades af Bringåsens byemän, som ofvan är nämndt, afradslandet Gunilsböle, äfvensom Ismundlandet, hvilket nyttjades tillsammans med Lungre byemän, hvilka 2ne byar därför erlade gemensam afrad. Derifrån härledde sig måhända rättigheten till fisket derstädes. Wid Ösjön på Ismundlandets område, hade Bringåsens och Lungre byamän sina fäbodrar, hvarest de uppehöll sig med boskapen en god del af sommaren. Fisket i de närbelägna sjöarna brukade äfven derunder flitigt begagnas, synnerligast på försommaren, äfvensom om hösten, då äfven jagttiden börjades.

På denna tid, då konsten att kunna skriva ännu var sällsynt – kanske nästan okänd bland allmogen – hade hvarje hemmansegare sitt särskildta bomärke. Detta bomärke följde hemmanet och nyttjades af dess åboar efter hvarandra oförändradt, samt begagnades alltid i stället för namnteckning. För hemmanet No 2 hade ~~det~~ bomärket följande utseende XX eller formen af ett dubbelt eller kors.

År 1751 härjades gården af våld och nedbrann i grund. Gårdens egare, den här ofvan nämnde Olof Persson, var derunder på fiske i Ismundsjön och hemkom först sedan hela gården var nedbränd*, ty sammanbyggda som husen i gårdarna då voro, kunde intet räddas, utan alltsammans blef lågornas rof. – Den uppbyggdes likväl ånyo, under de närmast följande åren på samma tomt som förut.

Enligt en bouppteckning af år 1756, då Olof Perssons första hustru Kerstin Hansdotter aflidit, vinterfodrades då å hemmanet, 4 st. hästar, 7 st. kor, 3 st. qvigor, 3 fjolungnöt och 2 st. årskalfvar, eller tillsammans 15 st. nötkreatur, 15 stycken får, 10 getter, 4 bockar och 5 killingar samt 4 st. svin.

Samma år skördades på hemmanet 150 skylar korn.

Olof Persson dog år 1784; han var en tid Nämndeman, äfvensom klockare inom Kyrkås församling.

År 1774 hade Bringåsens byemän, för 600 daler kopparmynt (eller 266 kronor) tillhandlat sig gamla lägden å Gunilsböle, af en J. Bellander som genom köp förvärfvat sig densamma af Ingeniören Gabriel Esping. Dermed följde äfven rättighet att å Gunilsbölet anlägga nybygge. Byemännen som förut haft fäbodrar ett stycke söder om Gunilsbölelägden – å den s.k. gamla bovallen och hvarest de under en del af sommaren betade sin boskap -- flyttade nu dessa fäbodrar och uppsatte dem på gamla lägden å Gunilsbölet.

De gamla diken som ännu kunna ses å denna lägde, säges hafva blifvit upptagna under Danska tiden, då Gunilsböle ännu var ett kronohemman. Men mera troligt är

*Se anm. i slutet af boken

att Gabriel Esping, vid sina försök att anlägga nybygge derstädes, i början af 1770 talet, låtit upptaga dessa diken.

Då efter hvad det synes, detta f.d. kronohemman legat öde i långliga tider, är mycket troligt att dess åboar vid Digerdöden dogo ut och Gunilsböle sålunda blifvit ödehemman och äfven sannolikt på detta sätt blifvit krono.

Olof Perssons söner, Anders, och Carl öfvertogo halfva gården hvardera, samma år som fadren dog år 1784. Sonen Olof med ryttarnamnet Lundblad, erhöll af hemmanet 1/17 del till odelstorp, hvilket ännu finns beläget i östra ändan af byn.

Anders Olofsson flyttade ut och uppbyggde den s.k. Ljunggården, eller Olof Salomonssons nuvarande hemmansdel under No 2; hvilken tillika med den nära intill belägna Pål Hanssons gård vid den tiden utgjorde halfva hemmanet No 2.

Carl Olofsson blef egare af gamla gården hvilken nu, liksom äfven den utflyttade delen, blef 1 tunnland skatte.

Carl Olofsson dog likväl redan år 1786, hvarefter gården en tid innehades af modren Enkan Gölin Carlsdotter, eller till år 1794 då Carl Olofssons syster Kerstin och hennes man Per Persson eller Nyström-Per från Häggenås öfvertog gården mot en öfverenskommen lösesumma af 50 Rdr Banco (eller 75 kronor). Häradsrätten förordnade likväl syn och värdering af hemmanet, hvilken värdering förrättades år 1795 af en, af Härads-Rätten utsedd kompromiss, bestående af 3 personer. – Enligt utdrag ur då upprättadt värderingsprotokoll, befanns då gården i följande skick: "Husen i godt stånd, åkern väl brukad, hvarå kan utsås, då halfva åkern trädas, 1½ tunna, hvarefter beräknas 80 skylars afkastning; foderbergningen bestod af 7 lass hårdvallshö (=småhö), 15 lass hästfoder och 15 lass starrfoder; hvarmed kan underhållas en häst och fåle, 5 kor och 20 småkreatur, enär halm och annat åtgång derjemte nyttjas. Sågandet i Gillerån nyttjas till husbehof inom "skattmilan". – Enligt denna syn och värdering utsattes hemmansdelens värde till 66 Rdr 32 skill. banco, (eller 100 kronor) hvarefter Per Persson skulle utgifva jordelösen till sin hustrus syskon.

Wid s.k. "Gamla sågbacken" i Diger åsen hade Bringåsens och Brynje byamän i fordna tider haft en såg; å hvilket ställe lämningar efter ränna och dammbyggnad ännu synes. Sedan denna såg genom vålded nedbrunnit, uppbyggdes i Gillerån söder om byn, ny såg, som samfäldt egdes af Bringåsens, Brynje, Lungre och Skjörs byamän. Detta skedde på 1770 talet. Då sågen i sednare tider ombyggdes, frånskiljde sig Brynje och Skjörs byamän, så att egarne af hemmanen No 1 och 2 i Lungre, samt Bringåsens hemmansegare, blefvo ensamme egare af sågen, för hvardera hemmanet till lika andel, eller 1/5 del. Således, för här ofvan nämnde Per Perssons hemmansdel, eller hälften af No 2, utgjorde sågandelen 1/10 del, eller en half lott.

År 1817 afled Per Perssons hustru, enl. då upprättad bouppteckning fanns å gården: 1 häst, 3ne kor, 2 ungnöt, 16 getter, 5 st. killingar, 18 st. får och 2ne svin. Gården var då värderad till 370 Rdr banco (eller 555 kronor). Per Persson öfverlemnade, år 1822, gården till sina döttrar Karin, Gölin och Märit, mot en lösesumma. af 466 Rdr 32 skill. banco (eller 700 kronor).

Genom lottkastning erhöll då Märit Persdotter gården, som hon likväl ej utan stor svårighet kunde bruka; hvarföre hon ock under åtskilliga år hade arrendatorer å gården. År 1834 börjades allmänna skiftet inom Bringåsen, hvilket fortgick till år 1837. Märit Persdotters rätt blef dervid illa bevakad, hvadan egorna för hennes hemman blefvo ytterst knappt tilltagna, samt mycket inklämda. Redan förut skuldsatt blef hon nu genom skifteskostnaderna det ännu mera, och gården blef slutligen för skuld utmätt samt såldes å exekutiv auktion den 5te Juni år 1837. Gården inropades dervid af dåvarande kyrkovärden John Johansson i Lungre. för en summa af 466 Rdr 32 skill. banco (eller 700 kr.). Den nye egaren öfverklagade genast skiftesförrättarnes egofördelning inom Bringåsen, samt föreslog derjemte att få utflytta sitt nyss förvärfvade hemman och bygga ett stycke vester om byn, nära invid s.k. Bosvedbacken. Nytt skifte kom till stånd år 1838 och John Johanssons gård under No 2, eller f.d. Nyström-Pergården, om 1 tunnland skatte, jemte 1/4 Tunnland af Gunilsböle, utflyttades till ofvannämnda ställe och erhöll då namnet "Backen" samt räknades äfven nu. likasom förut under hemmanets gamla nummer No 2.

Det gamla kronohemmanet Gunilsböle No 1 hade genom Kon. Befallningshafvandes i Westernorlands Län resolution af den 1st Augusti år 1800, blifvit underlagt Bringåsens hemman, emot en vid afvittringen år 1827, åsatt förhöjning i byns skatte med 1½ Tunnland, eller samma skattetal hvartill Gunilsböle af Afvittringsrätten blifvit bestämdt -. Detta hemmans hela areal eller egovidd utgjorde 897 tunnland. Dess skog och egor sträckte sig i längd från Medskogsbacken till Siarsmyran, mellan hvilka punkter en rak linia utgjorde gräns emot Brunflo socken, på vestra sidan gick gränslinien emot Grefsåslandet och Lungre byemän längs vägen från Medskogsbacken till Gillerån, hvilken å derifrån utgjorde hemmanets norra gränsskillnad emot Bringåsens byemän; på östra sidan utgjorde Siarsbäcken gräns emot Brynje byemän.

Såsom årlig afrad för Gunilsböle, hade Bringåsens byemän från början erlagt 2 daler silfvermynt till kronan, hvilken afrad sedermera ökades med 1 Ltt smör till Militiens aflöning. Gunilsböle hade nu från Kongl. Majt. och Kronan blifvit af Bringåsens byemän till skatte inlöst, för en summa af 31 Rdr 32 skill. banco (eller 47 kronor 50 öre), hvarå stadfästelse erhöles år 1841.

Detta hemman, Gunilsböle, lades nu till byns öfriga egor och skiftades gemensamt år 1838; så att hvardera af byns 3ne hela hemman deraf erhöles ½ tunnland och hvarje halfhemman sålunda blef 1 1/4 Tld skatte.

Nyström-Per-gårdens förre egare Märit Persdotter, erhöll af den nye egaren John Johansson tillåtelse att få bosätta sig på den nya gårdens område, å backen nära invid s.k. "Pilkällan" hvarest till henne uppläts ett torpställe, emot det att hon skulle försörja och sköta sin ännu lefvande fader Per Persson.

Derstädes förblef hon, äfven efter faderns död, boende intill år 1868, då hon, genom iråkad sjuklighet och oförmögenhet att sig sjelf försörja, blef upptagen som socknens fattighjon.

Den nya gården Backen om 1 1/4 tunnland under No 2. uppsattes nu, efter skiftets slut år 1839, på skogbeväxt och obruten mark, samt erhöll genom utflyttningen godt utrymme och mycket goda lägenheter, såväl till odlingsföretag, som i betesmark och skogsslåtter. Hela arealen eller egoviddens utgör sammanlagt: 776 Tld 24½ kappland, hvaraf hemskiftet innehåller 564 Tld 2½ kpld och Digeråsskiftet: 212 Tld 22 kpl förutom de 67 Tld 29,8 kpl som derstädes tilldelats Lundbladstorpet såsom slåtter- och betesskifte. Såsom odlingslikvid, skulle de af byemännen som erhållit gamla åkrarna, gemensamt uppodla och gödsla 20 melingar ny åker i den nya gården detta skedde under de näst följande åren efter skiftets slut.

Några hus från gamla gården hitflyttades äfven, och det nya hemmanet begagnades af dess egare, i åtskilliga år till fäbodställe eller till den 5te Oktober år 1854, då John Johanssons Enka Brita Persdotter öfverlämnade gården Backen till sina döttrar Brita och Kristina till lottning dem emellan. Gården var då värderad till 1200 Rdr banco (eller 1800 kronor). Vid lottningen tillföll gården dottren Brita och hennes man Hans Andersson från Kläppe, hvilka således blefvo det nya hemmanets nya åboer.

Sådan är i korthet hemmanets äldre historia, eller så att säga, första tidevarf; och vill jag nu i kort sammanfattning från uppteckna kulturens framsteg å gårdens nya plats Backen, från den tid då den erhöll sina första åboer; och börjar således denna berättelse med år 1855.

År 1855

Wid midsommaren flyttade Hans Andersson, jemte sin hustru Brita Jonsdotter, hit till Bringåsen och bosatte sig på den nya gården Backen.

De hus som efter skiftets slut blifvit från gamla gården hitflyttade, voro: Härberge, kornlada, en del af fähuset, som jämväl inreddes till kornlada; ett gammalt sommarfähus, stall, vedlider, visthusbod, samt en gammal stuga, som nu härstädes under några år begagnats till fäbodstuga. Denna fick nu tjenstgöra som boningshus under första sommaren. På våren samma år uppsattes ett nytt fähus, hvartill största delen af byggnadstimret höggs alldeles invid platsen der fähuset uppsattes; detta

inreddes nu under sommaren och fick under derpå följande vinter utgöra boningsrum för såväl boskapen som gårdens familj, hvilken bestod af fem personer, neml. husbonden och hustrun, jemte deras första dotter Anna, samt dräng och piga.

På gården var nu uppodlad 20 melingar ny åker; på Bosvedbacken fanns omkring 2ne melingar gammal åker, efter ett soldattorp som derstädes varit beläget. Detta torp beboddes, i början af detta århundrade, af soldaten Anders Åström, hvilken sedermera, efter slutad soldattjänst uppbyggde ett nytt torp i öster om Bosvedbacken, eller midt bakom nuvarande kornladan i nya gården; i detta torp bodde Åström till sin död år 1855. På detta sistnämnde ställe fanns nu äfven ett par åkerlappar om tillhoppa 2ne melingars vidd, som denne Åström uppbrutit och hvilka vid hans död tillföll gården. Dessa åkrar – jemte en mindre teg ny odling i djupsvedet, samt en meling i Loken – voro de odlingar som nu funnos härstädes. Deraf synes att långhö-slåttern var nästan ingen, om man undantager den del af den nya åkern som blifvit igenlagd till gräsvall. Några hårdvallsängar eller s.k. "småhösved" funnos norr om Åströmtorpet, hvilka lämnade sparsam skörd.

Å Bosvedbacken var den gamla lägden delvis beväxt med skog och det öfriga var nu en torr och mager småhölägde.

Skogsslåtterna voro deremot utmärkta, synnerligast på s.k. "Framskogen", eller de slåttängen som af Gunilsbölets egor tilldelats gården.

Första året, eller år 1855, inbärgades på gården, 20 hässjor små- och långhö tillsammans af odlingen och den sjelfväxande ängen. Myrfodret deremot, utgjorde omkring 120 hässjeslätten hästfoderslått, och, cirka 25 hässjor starrfoder årligen, förutom slåtterna vid Storflon.

Påföljande vinter utfodrades vid gården 2 hästar, 4 kor, 6 getter och 10 får

Under de följande åren började de gamla sveden norr om Åströmtorpet att efterhand uppodlas; skogen undanröjdes omkring gården, synnerligast på södra och vestra sidorna, - invid fähuset var granskogen lång och tätvuxen.

Bosvedbacken och kyrksågen

Den här ofvan nämnde Bosvedbacken, var ett gammalt ödesböle och omnämnes som sådant i gamla handlingar sedan år 1440.

En gammal saga berättar, att härstädes i den första kristna tiden skulle byggas en kyrka men under arbetet dermed, blef om nätterna nedrifvet hvad som byggdes om dagarna. Denna ogering tillskrefs "vättarne" eller "råen". Deraf slöt det vidskepliga folket, att det ej var "råens" vilja, att kyrkan skulle uppföras på denna plats. För att nu utröna, hvarest rätta

stället för kyrkobyggnaden vore att finna, betslades 2ne otämjda unghästar och spändes för ett lass, bestående af 3ne timmerstockar; på det ställe hvarest hästarne stannade med lasset skulle, enligt den tidens vantro, kyrkan få stå i fred; dessa hästar stannade med sitt lass 1/8 mil i vester om Bosvedbacken, hvarest då uppfördes den ännu kvarstående Kyrkås gamla kyrka.

Abr. Hulphers säger i sin beskrifning öfver Jemtland (utgifven år 1775) "att lemningar efter ett gammalt kapell eller kyrkobyggnad varit synlig 1/8 mil i öster från gamla kyrkan," således på Bosvedbacken. Efter dessa lemningar synes nu ej något spår.

1856 till 1870

Under sommaren 1856, omsvängdes och påtimrades den gamla stugan och inreddes till boningshus äfven för vintern; den gamla boden näst intill blef äfvenledes nedrifven och omsvängd, samt uppsattes åter i jemnbredd med boningshuset. År 1858 på våren, upptimrades nya mangårdsbyggningen vest på gården; sedan boningsrum för vintern derstädes blifvit inredt, fick den gamla stugan norr på gården tienstgöra som sommarstuga. Årsväxten blef detta år ovanligt riklig, synnerligast hvad säd beträffar..

År 1861 murades hvalfkällaren; 1862 uppsattes nytt vedlider, 1864 påtimrades begge kornladorna och äfven tröskverk byggdes, Odlingarbetet hade nu efter hand fortgått, så att cirka 40 á 50 hässjor långhö skördades å odlingar. Tre á 4 hästar, 5 kor och 10 á 12 får, kunde nu vinterfodras på gården.

De nya åkrarna gåfvo nästan alltid knapp skörd så att spannmålen oftast ej ville räcka till för familjens uppehälle. Under 1867 års vinter gräfvdes brunnen vid fähuset, och på våren samma år uippsattes nytt stall.

År 1869 i September månad blef min fader Hans Andersson vald till Riksdagsman för Jemtlands norra valkrets, som då bestod af Hammerdals, Lits och Offerdals tingslag. Från den tiden fick arbetet hemma vid gården, under vintertiden ombesörjas af hustrun och barnen, med tillhjälp af dräng och piga under de 3ne första vintrarna.

1870 till 1884

Från och med år 1873, utfördes allt arbete vid gården, nästan uteslutande af familjens eget folk, som nu bestod af husfadren och modren, samt 6 barn - 4 söner och 2 döttrar - hvaraf äldsta dottren och de 3ne äldre sönerna voro emellan 12 och 18 år.

Hvarje år uppristades några melingar nyodlingar och år 1877 upptogs hela odlingen öster om stallet, intill skifteshagen emot Nils Andersson; samma år anlades kryddgården söder om mangårdsbyggningen och granhäck

planterades deromkring. Svedet eller rödjningen söder om gården, d.v.s. bortom vägen, hvilket hittills legat under fäfet, inhägnades nu år 1878, och började uppodlas, derstädes upptogs sedermera hvarje sommar omkring 6 melingar.

År 1879, som var ett ovanligt rikt höår, inbärgades på gården 150 hässjor hö, - samt 150 skylar korn och 70 skylar råg; följande vinter utfodrades 5 hästar, 8 nötkreatur och 12 får. Något hö blef äfven försåldt. – I början af 1870 talet hemfördes i medeltal 200 á 250 lass myrjord för gödselblandning eller kompostberedning; men år 1874 och de näst följande åren; hemkördes 4 á 500 lass hvarje vinter. År 1879, som, var en mycket snöig vinter, kördes något öfver 1000 lass myrjord, hvaraf dock en stor del användes såsom direkt gödning på hårdvall. Sedermera hemkördes cirka 500 lass årligen, hufvudsakligen för komposter. Af stall- och ladugårdsgödsel utkördes vanligtvis emellan 5 och 600 lass årligen.

Den gamla "Öneqvarnen" i Gillerån, som varit en s.k. "kallqvarn", hvilken hittills begagnats höst och vår, då vattentillgången var riklig, kasserades år 1871 och ny qvarn byggdes omkring 300 alnar öster om, eller utanför den gamla platsen; denna byggdes med vattenhjul för s.k. "Öfverfall", samt inreddes med "skrädmaskin". Delegarnes antal i den nya qvarnen blef nu tio, med lika stor andel hvardera. Gamla sågen i Gillerån, nedrefs år 1878 och den nuvarande finbladiga sågen byggdes året derpå; vår andel deri för gården utgör 2/17 delar.

År 1880 på våren uppsattes nytt fähus, hvilket äfven inreddes till derpå följande vinter.

Under vintern 1881 gräfdes brunnen vester om fähuset.

God årsväxt var, nu i allmänhet rådande. Från år 1870 till och med 1884 var endast ett missväxtår, neml. år 1877, för öfrigt var äringen i allmänhet god.

1882 på våren användes artificiella gödningsämnen för första gången härstädes; 5 säckar superfosfat och kalimagnesia utsåddes då hufvudsakligen för korn och hafre. Detta år igensåddes till gräsvall, 16 melingar nyodlingar. Timotej och klöfverfrö, som hittills till allra största delen inköpts från andra orter, började nu uppdragas vid gården i tillräcklig mängd för jordbrukets behof.

På hösten 1882 gräfdes brunnen i djupsvedet. Wid samma tid flyttades visthusboden, som stod i bredd med gamla stugan norr på gården och på våren år 1883 upptimrades nya mangårdsbyggningen norr på gården; på samma tomt hvarest boden och gamla stugan för ut haft sin plats.

Den nya, byggningen inreddes under påföljande vinter, samt målades på våren 1884 och var, då i det närmaste i komplett skick.

På hösten år 1883 uppläts å nordöstra hörnet af hemmanets skifte, invid gränsen mot Lungre område, en tomt för uppförande af en folkskolebyggnad för Kyrkås socken, Gåfvobref å denna tomt utgörande 7 melingars areal, utfärdades den November 1883, af Hans Andersson och hustrun Brita Jonsdotter.

Skolhuset uppfördes äfven samma höst och inreddes under vintern samt målades påföljande sommar eller 1884; hvadan alltså skolan kunde hållas derstädes samma års höst.

Jord och skogsbruk 1884 till 1887

På gårdens odlingar såddes år 1884, hafre på 12 melingars upplöjd vall; ärter på 5 dito, korn på 19 melingar, hvaraf 16 melingar insåddes med gräsfrö. På sommaren såddes råg å 6 melingar, dels åker dels upplöjd vall.

Höskörden steg till 130 hässjor. Wid sädesslagens skörd, blef resultatet som följer: Råg 90 skylar, korn 230 skylar, Hafre 150 dito hvaraf en del skördades till grönfoder; ärter 16 hässjor.

Under hösten upplöjdes 13 melingar vall, hufvudsakligen afsedd för kommande års hafresådd. I Oktober månad uppristades 6 melingar ny odling, närmast hagen öster om smedjan. På förjulsvintern utkördes 350 lass kompost och ladugårdsgödsel; 185 lass myrjord hemkördes före jul. Stall- och ladugårdens besättning utgjorde nu 4 hästar, 10 nötkreatur och 15 får.

Under vintern 1885, afverkades från hemmanets skogsskifte i Digeråsen, 350 st timmer, hvilket nedkördes till Nässjön; Afverkningssumman steg till något öfver 700 kronor.

1885 års sommar var ovanligt regnig och äfven kall, hvadan årsväxten blef mycket dålig och säden af ytterst svag beskaffenhet. Dertill kom en mycket regnig höst, så att sädens inbergning blef ytterligt försvårad, och säden blef på många ställen stående ute till vintern. Såväl halm som säd blef af regnet mycket förskämd och blott en ringa del af årets skörd kunde tröskas, men intet deraf var dugligt till frösäd. - Från de föregående goda åren, fanns likväl så mycket spannmål i bespar vid gården, att något inköp för husbehofvet ej behöfde göras. Detta år var det första, under hvilket några nyodlingar ej blefvo uppbrutna vid gården. Å de gamla tegarna upplöjdes på hösten 12 melingar.

Under 1886 års vinter afverkades från Digeråsskiftet ytterligare 326 st. timmer som kördes till Östersjön. Såsom biförtjenst under vintrarna, försåldes årligen 15 å 20 famnar ved till Östersund. Dylik ved plägade vanligtvis huggas af vindfällan och torr skog. Under 1870 talet betaltes en famn ved med 8 å 10 och någon gång ända till 12 kronor för en 3 alnars famn; men under sednare åren har 7 å 8 kronor varit vanliga priset.

På våren detta år såddes hafre på 14 melingar, ärter på 7 d:o och korn på 16 melingar.

Skörden steg till 180 skylar korn, 55 skylar råg, 20 hässjor hafre och 20 hässjor ärter som likväl var dåligt mogen. Höskörden var denna sommar knappt medelmåttig och steg till 120 hässjor.

På hösten uppodlades 2ne melingar nybrott, på hemmanets egor invid skolhuset.

Under de 2ne sednaste åren, hafva några husbyggnader, eller större reparationer på gårdens åbyggnader i öfrigt ej förekommit.

Hela arealen af den odlade jorden utgjorde nu 155 melingar. deraf 11 melingar öppen åker; häri ej inberäknat nyodlingarna vid skolan. På hösten detta år utkördes 360 lass kreaturs- och kompostgödsel och före jul hemkördes 300 lass myrjord, förutom 100 lass till odlingen vid skolhuset.

I stallet och ladugården underhölls nu 5 hästar och en sommar fåle 10 nötkreatur och 13 småfäkeatur.

Efterskrift (generationsskiftet 1887)

År 1887 den 30de April öfvertog jag Anders Johan Hansson Gården Backen emot en öfverenskommen köpesumma beräknad efter 12,000 kronor hvaraf hälften eller 6,000 kr. skulle utgöra köpeskilling för hemmanets skog, samt 5,000 kronor för gården i öfrigt, med undantag af en torplägenhet om 35 tunnlands areal som nu afsöndrades å nordöstra hörnet af hemmanets skifte, och gränsen mot Lungre, skolans område och folkskolans tomt och värderades till 1,000 kronor.

Denna torplägenhet öfvertogs av min broder Hans och utgjorde alltså hälften av på honom belöpande andel i utlösen ur hemmanet.

Under denna sommar blef höskörden temmeligen knapp och äfven skogsslåtterna voro ovanligt dåliga hvarföre ock ej flera kreatur kunde vinterfödas än 4 hästar 6 nötkreatur och 10 får. Öfver 20 tunnor(2000 kg) Hafre inköptes för hästarnas utfodring men deremot försåldes ca 250 Ltt(2100 kg) Halm, Hö och Skogsfoder från gården.

Spannmålsskörden var detta år fullt medelmåttig hvarföre något säd ej behöfde köpas för behovet.

Anmärkingar till förestående anteckningar. (sägner)

Sägner om "Moars gästabud" är numera nästan helt och hållet utdöd. Gamla gubbar säga sig, i sin ungdom, väl hafva hört denna gamla tradition förtäljas, - och skall densamma liksom de flesta gamla fornsagor, varit infattad i rimmade verser, eller s.k. qvåde, och som sådana bevarats i folkets mun; - men ingen af de gamla säger sig hafva densamma i minne och kan numera ej erindra sig mera än allenast några stympade bitar af den gamla folksagans innehåll, hvilka här antecknats och sålunda utgöra ämnet för efterföljande berättelse:

I forna tider lågo Bringåsens och Brynje byar tätt invid hvarandra, den sednare byn var belägen på nuvarande "Brynjelägden" (det är omkring E. Walls gård, äfvensom å "Brynjelägdsbacken" i Bringåsen). Ödesbölet "Moar" ligger jemväl invid Bringåsen på östra sidan och det är just å detta ställe händelsen i vår berättelse skall hafva timat.

Af de fyra jättar som i denna tradition omnämnes, skall "Bringel" hafva varit bosatt i Bringåsen, "Bryngel" bodde i Brynje och "Moar", med öknamnet "den godfödde" eller "godgödde Moar", skall hafva bott på det ofvan nämnde ödebölet Moar; och den fjerde jätten "Brangel" bodde på skogstrakten Branen i de nuvarande Branabodarne.

Dessa jättar, Bringel, Bryngel och Brangel, voro en gång bjudna på gästabud till "godgödde Moar". Då Brangel, som hade längsta vägen, ankom till stället, frågade honom Moars hustru om han ätit något till frukost på morgonen; härtill svarade Brangel, att han endast tagit en hareskronk och en tjädring på tanden." (=hare och tjäder)

Till middag hade måltiden tillredts af: "En ko och en kalf, halfannan elg, fyra getter och fem får och ändå så vardt det ett måtteligt mål, och när de hade ätit så voro de ändå snål". Under detta gästabud utdruckos äfven flera tunnor mjöd eller öl och dessa tunnor säges hafva varit så stora, att en karl af nu lefvande släktes storlek, kunde på sin häst rida genom ölfaten sedan bottnarna blifvit urslagna.

Brangel säges ligga begravven i en låg sandås å Branalandet, som ännu bär namnet "jätteryggen".

Bringel och Brangel skall för öfrigt hafva varit Bringåsens och Brynje byars första åboar.

Wid den i förestående anteckningar omnämnda eldsvådan, år 1751, då gården No 2 nedbrann, var, såsom i berättelsen nämndt, är gårdens egare klockaren Olof Persson ej hemma, utan befann sig på fiske uti Ismundsjön och närbelägna sjöar. Efter branden sändes bud till Olof Persson, att han

för någon viss angelägenhets skull borde komma hem; budbäraren nämnde likväl ingenting om olyckshändelsen. Under hemfärden togs vägen öfver Nässjön; vid roendet öfver denna sjö, kom Olof Persson händelsevis att uppstämna en psalmvers (No 205. v.12) ur gamla svenska psalmboken, hvilken är af följande lydelse:

Mig är allt emot och ingen bot, min hustru, mitt gods, mitt välde; Hvar skall jag ro? Hvar skall jag bo? Hvar tager jag hus åt qvälle. Gud laste den stund! jag sjunker till grund, så stor är min missfälle."

Då sången tystnat, kunde den åtföljande budbäraren ej afhålla sig från tårar, utan brast i gråt. Då förstod Olof Persson att någon olycka skedt der hemma; han kände liksom en aning derom, då den nämnde psalmversen kom honom i tankarna, och nu måste budbäraren berätta om olyckshändelsen.

Denna "kulturberättelse" har renskrivits, ur A. J. Hanssons anteckningsbok. Denna bok förvaras hos Erik Hansson, Bringåsen.

Bringåsen 1978-06-14

Staffan Nilsson

Överförd till digitalt format 2005-01-21 av Anders Hansson

=====
=====

Utdrag ur släktboken Stråhlesläkten sammanställd av Anna Borg-Magnusson och Åke Tågefheldt 1963

Sid 74

OLOF PEDERSSON.

Olof Pedersson (son till Peder Olofsson och Ingeborg Gudmundsdotter i Bringåsen, Kyrkås sn, se 111: 3.4.), född 1706 23/1, död 1784 26/7. Bonde, klockare och nämndeman i Bringåsen. Sägner berättar, att det var eldsvåda i Olof Pederssons gård vid midsommartiden 1750. Vid detta tillfälle var Olof Pedersson jämte tvänne män från Lungre, ute och fiskade på Ismundsjön. Lungremännen fingo av några, som gingo där förbi, veta huru det stod till i Pederssons hem, men kunde ej komma sig för med att underrätta honom därom. De ville emellertid nu ge sig i väg hem, något som Olof ej var hågad för då fisket lyckades bra. Men till slut lyckades de övertala honom och gåvo sig i väg, roende över sjöarna. Olof Pedersson, som var klockare, började, antagligen med tanke på den goda fiskfångsten, prisa och lova Gud med att sjunga lov- och tacksägelsepsalmer. Därefter sjöng han "Vart skall jag ro, var skall jag bo, vart skall jag taga hus till Kvällen". När Lungremännen hörde honom sjunga så, grät de, då de ju visste, hur det stod till med hans hem. På hans fråga vad de gräto över svarade de, att det var rörande att höra honom sjunga så. När de kommo i närheten av Bringåsen fick även han se, hur det stod till, och då Lungremännen påminde honom om vad han sist sjöng, svimmade han. - Några år därefter blev han enkling, och i bouppteckningen, som ännu finnes i förvar, står antecknat om ovannämnda eldsvåda i hans gård och att han ämnade med Guds nådiga bistånd träda i nytt gifte, samt om överlämnande av några lösören till barnen.

Gift 1:a gången 1734 med Kerstin Hansdotter, se IV: 4.

Gift 2:ra gången 1756 med Gölin Carlsdotter, född 1723 10/9, död 1808 24/8. Med henne hade han 5 barn.

Barn: V: 3.

Syskon: A-D.

A. Karin Pedersdotter, född 1697 27/3.

B. Märta Pedersdotter, född 1699 24/9.

C. Metha Pedersdotter, född 1703 17/10.

D. Gudmund Lungrefelt, född 1710 12/10.

Ur Minnesskrifter för Landtbruket vid gården Backen No 2 i Bringåsen från och med år 1883.

Upptecknade af A. J. Hansson

Arbetsjournal

Berättelse öfver vid gården utfördt arbete år 1883

Förutom de vanliga, vid gårdsbruket förefallande arbeten, kördes denna vinter 12 famnar(35 m³) ved till staden och försåldes för ett pris af 8 kr a 8,50 pr. famn.

På förjulsvintern 1882 utkördes 335 lass gödsel för nästkommande vårsådd. Under vintern hemkördes cirka 400 lass myrjord för gödselblandning eller komposter. Timmer till en ny mangårdsbyggning hemkördes under vintern, på våren nedrefs och bortflyttades gamla stugan som stod norr på gården, och grund lades derefter för nya byggningen.

Wårbruket och såningen fortgick från den 1sta till den 20de Maj, 9 melingar rister(plöjningar) besåddes med hafre, 5 do med ärter, 10 do med korn. På den öppna åkern såddes korn å allenast 3 melingar, ärter å 1 meling, och 5 tunnor (730 l) potatis sattes på åker; derjemte låg 3 melingar åker i träde för rågsådden, hvilken försiggick kort före Olofsmessan, då äfven 3 melingar förut igenlagd åker nu uppristades och besåddes således tillhopa 6 melingar, eller hela östra åkern med råg, för hvilken gödlades med superfosfat.

För hafre och ärter, samt delvis för korn, utsåddes på våren 7 säckar konstgjorda gödningsämnen. På försommaren upptimrades nya byggningen med biträde af timmermän från Leksand; denna belades efter midsommaren med spåntak och äfven muren uppsattes.

Slätterarbetet fortgick från den 9de Juli till de 11 Augusti, eller i 4 ½ veckor; höskörden steg till 120 hässjor, förutom skogsfodret.

Sädesskörden börjades den 5te Aug. och fortgick till den 20de i samma månad; samt lämnade följande resultat; korn 150 skylar, råg 30, hafre 120 skylar, samt ärter 11 hässjor.

Potatis gaf vid upptagningen 32 tunnors skörd.

På hösten börjades inredningen af nya byggningen och fortgick efterhand hela påföljande vinter. Före Jul utkördes 360 lass kompost och ladugårdsgödsel; samt hemfördes omkring 350 lass myrjord. Några famnar ved försåldes till staden före jul.

Berättelse för år 1884.

Efter nyåret kördes till sågen cirka 70 st. timmer. Förutom öfriga hemkörslogs utförande, kördes som oftast några famnar ved till staden, så att under vintern sammanlagt 24 famnar (70 m³) blefvo försålda för ett pris af 8 kr. a 8,50 pr famn.

Under Februari och Mars månader afverkades 300 st. timmer (150 m3f) i Digeråsen hvilket kördes till Nässjön. Priset derstädes var nu 32 öre al. för 12 tums timmer; samt för bjelkar 60 a 65 öre pr al. med 10 öres höjning och sänkning (per tum toppmått). (Denna vinter fanns på Nässjön omkring 8.000 st timmer och bjelkar.)

Inredningen af nya byggnaden hade nu fortgått under vintern, så att den nu på våren var färdig till målning, hvilket verkställdes af målare från Rättvik i början af Maj månad.

Såningen fortgick från den 10de till den 26te maj. I Juni månad upptogs tiden med tillredelser för det stundande brölloppet den 1 Juli, då dottern Anna blef gift med Per Eriksson i Bringåsen.

Slätterarbetet pågick i 3½ vecka. Höskörden blef medelmåttig och steg till 130 hässjor förutom skogsfoder. Sädesskörden börjades omkring den 15de Augusti och blef särdeles ymning; näml. 240 skylar korn(10 x utsädet), 100 skylar råg(9 x utsädet), 150 skylar hafre(9 x utsädet), hvaraf en del skördades till grönfoder, samt 16 hässjor ärter(5 x utsädet). Detta var således den ymnigaste skörd som hittills erhållits på gården. Hösten blef nu mycket torr, hvadan plöjningen och jordarbetet mycket försvårades. Ristorna i Loken upplöjdes de sista dagarna i September. Den öfriga höstplöjningen försiggick i Oktober månad.

På förjulsvintern utkördes 355 lass gödsel och 190 lass myrjord hemfördes.

Berättelse öfver vid gården utförda arbeten år 1885.

Förutom öfriga vid gårdsbruket förefallande arbeten hemkördes i början af Januari månad 120 lass myrjord till komposterna vid fähuset. Derjemte kördes ca 80 st timmer till sågen. I början af Februari försåldes 50 st torra hustimmer (af s. k. "rask") till Östersund för ett pris af 14 öre pr. al. Äfven 12 famnar ved kördes nu i början af vintern till staden och försåldes efter 7,50 a 8 kronor pr famn. I slutet af Februari och förra hälften af Mars månad nedkördes till Nässjön 236 st. timmer från Digeråsen. Priset var nu, liksom under föregående år 32 öre pr al. för 12 tum. Derefter kördes 85 st. timmer till Mosjön från Per Jonssons i Lungre skog, för ett afverkningspris af 8 öre alnen pr 12 tum.

Wårarbetet och såningen börjades den 20de Maj och fortgick till den 7de Juni under mycket ogynnsam väderlek; dessförinnan utkördes i början af Maj månad för vårsådden 110 lass stallgödsel. Hafre såddes på 19 mätningar; Korn på 18,7 do, Ärtor på 2 mät. och potatis sattes på 2,7 mätningar. Rågen såddes på 5½ mätningar den 24de Juli. – Slätterarbetet och höbärgningen försiggick från den 15de Juli till den 12te Augusti, eller i 4 veckor. Wäderleken var hela tiden mycket regning så att höet blef förskämdt och mycket skogsfoder kom ej in i ladorna utan fick stå ute till vintern. Höskörden å odlad jord blef knappt medelmåttig och å skogsslätter dålig.

Skörden af Korn och råg försiggick under sednare hälften af September månad. All säd var af ytterst dålig beskaffenhet, hvartill kom att den regninga hösten gjorde det omöjligt att få säden ordentligt "gistad", så att den ej ens kunde användas till frösäd under påföljande vår.

Hafre, Ärtor och största delen af kornet skördades omoget och uppfodrades otröskadt.

Potatis blef äfvenledes mycket dålig och lämnade i skörd knappt mer än fröet.

Wid skörden lämnade rågen 80 skylar; kornet kan i halm beräknas till 200 skylar och hafrehalmen till 184 skyl. Ärtoris - 5 hässjor. Hö å hårdvall, 110 hässjor.

Hösten blef fortfarande mycket regnig så att någon höstplöjning i åkern ej kunde förekomma, dels derföre att jorden var för mycket klibbig och dels emedan säden öfverallt å åkrarna stod ute ända tills vinterns inbrott.

Under förjulsvintern utkördes 350 lass ladugårds- och kompostgödsel samt hemkördes 260 lass myrjord. Kort före jul försåldes till Östersund 8 famnar ved efter kr. 7,50 pr. famn.-

Berättelse för år 1886.

Kort efter nyåret hemkördes till stall- och fähuskasen 100 lass myra att nyttja till gödselblandning.

Under sednare hälften af Januari pågick timmerkörning från de af Erik Mårtensson och Per Jakobsson i Bringåsen till oss försålda skogsskiften i Digeråsen, hvarifrån afverkades till Nässjön 405 st. timmer (200 m³f) för en summa af 718 kronor. Såsom afverkningskostnad härför erlades till vår fader Hans Andersson 100 kronor för lån af hästar.

Under sednare delen af Februari och i Mars månader afverkades från vårt hemmans skog i Digeråsen 350 st. timmer, hvilket kördes till Östersjön. Försäljningssumman för detta parti blef 740 kronor.

Till sågen kördes under denna vinter allenast 43 stockar för vår lott att till husbehof försågas.

För vårsådden utkördes nu på våren 105 lass stallgödsel. Såningsarbetet pågick som mest emellan den 16de och 22dra Maj under någorlunda gynnsam väderlek; på några ställen hade man börjat så hafre och ärtor redan den 6te Maj.

Af Hafre såddes nu 3½ tunna eller på 14½ maling (300 kg på 1,2 ha); 1 tunna Ärtor såddes på sex mäl (100 kg på 0,5 ha). Nära 18 malingar besåddes med korn, 3¼ Tunna (320 kg på 1,5 ha). Rågen såddes den 21sta Juli på 4½ maling.

Berättelse för år 1887

I Januari kördes 12 famnar ved till staden för ett pris af 7 kronor pr famn.

I Februari och Mars månader körde vi på ackord 430 st. timmer och 32 st. bjelkar från morbror Per Jonssons skog till Mosjön efter 8 öre pr al. eller tillsammans omkring 400 kronor. I April kördes 47 st. sågtimmer till sågen att till husbehof försågas.

Den 30de April inköpte jag af mina föräldrar gården "Backen" - med undantag af en afsöndrad torp- lägenhet vid skolan, värderad till 1000 kronor - köpesumman för gården i öfrigt skulle utgöra 11.000 kronor.

Wårarbetet och såningen började vid Eriksmessan – d. 18de Maj – och afslutades i allmänhet till den 25te Maj. För vårsådden utkördes 120 lass stallgödsel; Hafre såddes på 15 melingar, Korn på 21½ meling, Ärtor på nära 9 och 4 tunnor potatis sattes på nära 2 melingar. Råg såddes i Juli månad på omkring 4½ melingar.

Slåtterarbetet och höbergningen pågick från den 18de Juli till den 14 Augusti. Under sednare delen af höanden var regning väderlek så att mycket skogsfoder blef skämdt. Höskörden steg till 90 hässjor. Skördearbetet pågick i slutet af Augusti och början af September och skörden blef öfverhufvud taget fullt medelmåttig. Kornet gaf 190 skylar, Råg 67 skylar, Hafre 21 hässjor, Ärtor 12 hässjor, Potatis 20 tunnor.

Under hösten upplöjdes 18 melingar odlingar.

Berättelse för år 1888.

I Nyårstiden hemkördes 360 lass myrjord för kompostering. I Januari månad kördes 13½ famn ved till Östersund och försåldes efter 7 kronor pr. famn.

Derefter under vintern till i medlet af April afverkades från hemmanets skog 2.900 st. timmer och 26 st bjelkar för vilket behållningen steg till 5.400 kronor.

Wårsådden börjades först den 28de Maj och fortgick 8 dagar in i Juni. För vårsådden utkördes omkring 100 lass stallgödsel, hvarjemte af konstgjorda gödningsämnen användes: 4 säckar (a 100 kg) kalimagnesia, 5 do thomasfosfat, 2 säck. Superfosfat, 2 s. Svafvels. Benmjöl, 1 s. mossgödning samt 1 säck ångprepareradt benmjöl för råg.

Hafre såddes på 19 melingar, Ärtor på 3½, Korn på 17 och Råg på 3½ Do.

Slåtterarbetet börjades den 23dje Juli och pågick under i allmänhet regnig och ogynnsam väderlek till omkring den 20de Augusti. Höskörden blef såväl å odlad jord som å skogsslåtter mycket dålig, knappast hälften emot en vanlig skörd. Ehuru hövallarna här vid gården var något större än under föregående år steg likväl afkastningen icke till mer än 70 hässjor hö. Skörden af korn och råg pågick i medlet af September och lemnade i allmänhet dåligt resultat. Vintern inträffade tidigt hvadan vinterkörslorna kunde båörjas i Oktober.

Höstplöjning å åker kunde blott undantagsvis verkställas i följd af regning väderlek under hösten.

I November utkördes innalles 355 lass kompostgödsel, samt hemkördes 425 lass myrjord.

Före jul kördes 12 famnar ved till staden.

Wäxtföljden var ordnad sålunda årligen (efter år 1889)

Å upplöjd gräsvall såddes första året hafre; * andra året såddes ärtor, eller också fick tegen ligga i träde, hvarefter tegen på hösten omplöjdes; tredje året på våren gödslades med kreaturs eller kompostgödsel och såddes

korn jämte gräsfrö, hvarefter hö skördades i 6 eller 7 år. För hafre och ärter gödglas vanligen med 3 Ltt Superfosfat pr. meling (300 kg/ha) Å myrodlingarna i Loken sås hafre årligen, efter gödsling med mossgödning, 3 a 4 Ltt pr meling (300-400 kg/ha) eller ock kalimagnesia och thomasfosfat, - 4 Ltt af vardera sorten.

På våren 1889 användes:

			Kr
2 säckar (a 100 kg)	superfosfat	a 12,10	24,20
4 "	kalimagnesia	a 6,75	27,00
5 "	thomasfosfat	a 5,50	27,50
2 "	svafvelsyradt benmjöl	a 15,50	31,00
1 "	ångprepareradt ditto (för råg)		15,50
1	mossgödning för ärter		7,00
		Summa	131,70

* Eller också: 1sta året träde, hvarpå gödglas och sås råg;
2dra året skördas rågen och tegegn omplöjes;
3dje året gödglas och sås korn jemte gräsfrö

MINNEN AV 1 1/4 SKATTE AV BRINGÅSEN NR 2, BACKEN KALLAD, I SLUTET AV 1870-TALET.

Av Lars Petter Hansander nedtecknat år 1948

Under lantmäteriförrättningen i Bringåsen åren omkring 1830 måste flera av gårdarna i den sammanträngda byn utflyttas för att bereda större utrymme för dem som blevo kvar på den gamla boplatsen.

Bland de gårdar som ådömdes att utflytta var 1 1/4 skatte av nr 2 som fick tilldelat ett jordområde närmast rågången mot Lungre i väster, med det gamla Budesvidh liggande mellan Bringåsen och kirkin som det heter i ett pergamentsbrev av år 1525 och i nyare tid kallas Busvebacken eller Backen.

Efter ditflyttning av några smärre hus från gamla gården nere i byn började det tilldelade hemmansområdet bebyggas med för ett jordbrukshemman behöfliga hus i mitten av 1850-talet. Gammal skog fanns inpå husknutarna och då ladugården timrades fälldes en del byggnadstimmer omedelbart intill grundstenarna. Några gamla stubbar vittnade därom så sent som på 1880-talet.

Norr om logen, som sannolikt var ditflyttad från gårdens förutvarande plats nere i byn, hade ett torp funnits. Ett par små åkertegar kunna ännu urskiljas vilka bära namnet Östra och västra Åströmåkrarna. En gammal soldat med namnet Åström hade bott där.

I mitt minne framstår ännu bilden av gårdsplanen med omgivningar sådan den var i slutet av 1870-talet. Själva gårdsplanen var ej olik den nuvarande, men i st f födorådsstugan, d v s nuvarande sommarstugan, fanns en gammal stuga, sommarstuga, från 1750-talet, sammanbyggd med matbod och slädbod. Den nuvarande födorådsstugan uppsattes 1883.

Ladugården hade samma plats som den nuvarande och år 1880 byggdes en ny större och åter en större och modernare in på 1900-talet. Stallbyggnaden hade samma plats som den nuvarande men var betydligt mindre. Öster om denna, vid en stor sälg fanns ett litet hampland möjligen 5x10 meter stort. Boningshuset var detsamma som nu och vid södra gaveln hade det lilla kryddgårdslandet sin plats. Vedboden var densamma som nu.

Vesterut från gårdsplanen på själva Busvebacken syntes lemningar efter en människoboning av vilken endast stenar från den nedrasade spismuren och källargropen under golvet voro kvar. I backens norra lutning kunde skönjas spår den kyrkväg som Bringåsborna sedan gammalt använt som i östlig riktning gick förbi Åströmåkrarna. Denna väg flyttades efter de många hemmansflyttningarna längre söderut förbi den nya gården Backen och svängde i nordvestlig riktning in på gamla byvägen på andra (vestra) sidan Busvebacken på vilken (enligt sägnen) funnits en kyrka som användes före stenkyrkans tillkomst i Kyrkbyn som troligen uppfördes på 1200-talet (enligt professor Mandelgren). I den långa vackra tallskogen vester om nämnda backe funnes stenrosen och slät jämn markyta som vittnade om att jorden varit odlad någon gång i svunnen tid.

100 – 200 meter söder om gården, vid grannens rågång ovanför Pilkällan, fanns kvarlevorna av husen till Nyströms-Per-torpet där två av Nyströms ogifta döttrar (Märta och Karin) hade bott. Jorden till torpet uppodlades sen tidigt – en liten åkerlapp fanns förut – med den intilliggande gården, ett markområde som var avröjt några årtionden förut. På detta stodo massor av ruttnande stubbar kvar. Detta omkring 1880. Här var förut betesmark, utmark, där kreatur får och grisar på somrarna gingo och betade utan osämja. Hans Andersson, som ända till 1887 ägde gården, nyodlade med sönernas trägna hjälp största delen av den befintliga odlingsbara jorden omkring gården. Åkrarna voro förut små och ett fåtal.

Vid själva lutningen söder om stallbyggnaden, söder om byvägen, hade smedjan sin plats med den i själva backlutningen belägna kolbotten där husbehovet av smideskol kolades av torrfuru och torrgran.

Omkring 200 – 300 meter från byvägen längs stigen eller vintervägen till Lövsve och Busvemyren, där vintervägen till Östersund via Gräfsåsen gick, påträffades vid undersökning för grustag eller mursand en del smidesslagg i en skogsbeväxt kulle där ingen vetat att någon smedja funnits.

På försommaren släpptes unghästar och även någon äldre häst på bete i Digeråsen som var fyllnadsjord till hemmanet.

Till varje torp och gård hörde en avsevärd areal ängsslåtter (beväxt med sk hästfoder) och starrslått varav avkastningen utgjorde ett avsevärt tillskott för att inte säga huvudparten av gårdens fodermängd. Jag omnämner dessa slåtter i den ordning från norr till söder (ungefär) de äro belägna, samt i det närmaste med de namn de benämndes i vardagslag. Dessa voro: i Loken n v om gården (2 lador), öster därom Stensve (1 lada), vester om gården vid rågången mot bostället i Lungre var nordligast Busveänge (2 lador från 1700-talet), Busvemyren (starr, 2 lador), Åänge vid Gällerån (2 lador), Gälleränge söder om ån (2 lador). Vidare funnos "Fram på skogen", som södra delen av skiftet kallades från Öhnmyren till gränsen mot Torvalla. Hopmyrbäcken (2 lador) – denna bäck kallades längre ner Stenbäcken – Hopmyränge (1 lada). Intill detta slåtteränge var Bustaholmen med "bustan" där slåtterfolket låg och bodde under slåtterarbetet innan fäbodarna byggdes. De användes endast på höstarna sedan fodret bergats. Söder om sistnämnde änge låg Byänge (1 lada), Smedåkern (1 lada) och öster därom t o m rågången mot hemmanet nr 3 Hopmyra (starr och 2 lador), Erik-Hemmingsaråken (1 lada), del av Hopflon (starr), Framskogänge (2 lador) och närmast gränsen mot Brunflo Bjännänge (Björnänge) med en lada med årtalet 1685. De flesta av de övriga foderladorna voro uppsatta på 1700-talet. En vattenrik källa hade där sin upprinnelse. Det var betydande areal att slå uteslutande med lie; ej att undra på att bergningen pågick 5 – 6 veckor och mer.

Det bör kanske omnämnas att i de flesta kreatursstigar funnos utsatta snaror och sk stockar för fångst av fogel och villebråd. Detta dock endast på hösten under lovlig tid. Fångsten var något olika olika år, vilket som man trodde berodde på gynnsam eller ogynnsam väderlek under äggkläckningstiden. Skogsbeståndet var tätt, ofta snårigt med mellanstående grova träd, bjelkträd, och bildade ett utmärkt skydd åt fogel- och harungar. För unga pojkar var fångsten med giller en inkomst att räkna med innan man var betrodd att bära bössa.

Fisket i den lilla ån bedrevs med nät och krok, mer för nöjes skull än som inkomstgren, men med en fångst av 10 – 20 foreller och laxöringar utgjorde den en omväxling och tillökning till de ibland enformiga maträtterna. Vid ljustring på senhösten ansågs en fångst på 3 – 4 kg god.

Sådan minnes jag min fädernesgård från den tid jag gick på den ambulerande småskolan i hembyn Bringåsen.

Födörådskontrakt

Upprättat vid arvsskiftet 1887

Vi undertecknade Hans Andersson och Brita Jonsdotter, som genom salubref denna dag till vår son Anders Johan Hansson försålt vårt egande skattehemman om 1¼ tunnland under No 2 i Bringåsen, Kyrkås socken hafva dervid för vår återstående lifstid förbehållit oss följande undantag och förmåner att årligen utgå, neml.

1o

Att fritt och obehindradt nyttja östra halfvan, eller köket och kammaren jemte de derofvanför å andra våningen belägna rum i nya byggningen norr på gården; gamla härberget, äfvensom rum tillsammans med hemmansåboen i källaren och alla andra nödiga uthus; samt derjemte rättighet att nyttja och bruka den inhägnade kryddgården invid nya byggningen, hvilken af hemmansåboen årligen gödslas .

2o

Hemmanets innehafvare åligger, att hvarje år innan årets slut till oss lemna af årets gröda: 6 kub. fot råg, 36 kub. fot korn, 3 kub. fot ärter, allt väl rensadt, samt derjemte 36 kub. fot potatis, 2 Ltt fläsk och 50 Ltt hö som uppfodras vid gården.

3o

Föda och skötsel vinter och sommar för 2 st. kor och 6 st. får.

Om vi så finner för godt, förbehåller vi oss rättighet att i utbyte mot kofödan, af hemmansåboen erhålla 3ne kannor söt nysilad mjölk dagligen. Widare skall hemmansinnehafvaren i mån af behof årligen till oss lemna 12 famnar hemförd torr furu- eller granved, samt 2ne par goda läderskor. – Skjuts förbehålles vid förefallande behof, äfvensom en anständig skötsel och omvårdnad på ålderdomen och sjuksängen.

När endera af oss aflider, minskas undantaget i säd, potatis och kreatursföda eller mjölk med hälften, det öfriga utgår oförändradt.

Till säkerhet för de i detta kontrakt föreskrifna förmåner, förbehålla vi oss rättighet att få desamma i hemmanet intecknade.

Bringåsen den 30de April

1887

Hans Andersson Brita Jonsdotter

Med detta kontrakt förklarar jag mig till alla delar nöjd och förbinder mig att detsamma iakttaga och fullgöra.

Bringåsen dag som

ofvan

Anders Joh. Hansson

Egenhändiga namnteckningarna bevitna:

C J Ligné

Lars Nilsson i Fugelsta